

O.V. KORCHAK-CHEPURKIVSKY'S EDITORIAL ARTICLE "OUR TASKS OF THE TIME" – THE FIRST PROGRAM DOCUMENT OF DEVELOPMENT OF HEALTH CARE SYSTEM IN UKRAINIAN STATE

(devoted to the 96-th anniversary of foundation of scientific medical journal "Ukrainian Medical News")

Moskalenko V., Sakharchuk I., Yavorovsky A., Pariy V.

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ О.В. КОРЧАКА-ЧЕПУРКІВСЬКОГО "НАШІ ЗАВДАННЯ ЧАСУ" – ПЕРШИЙ ПРОГРАМНИЙ ДОКУМЕНТ РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (до 96-річчя від дня заснування наукового медичного часопису "Українські медичні вісті")

**МОСКАЛЕНКО В.Ф.,
САХАРЧУК І.М.,
ЯВОРОВСЬКИЙ О.П.,
ПАРІЙ В.Д.**

Національний медичний
університет
ім. О.О. Богомольця, м. Київ

Ключові слова:
О.В. Корчак-Чепурківський,
"Наші завдання часу",
програмна стаття,
законодавчі акти, проекти,
національна система
охорони здоров'я.

УДК 613/614(092)(477)

У січні 2014 року виповнилося 96 років від дня виходу у світ програмної статті О.В. Корчака-Чепурківського "Наші завдання часу" [3]. То був період бурхливих подій, пов'язаних з Українською революцією 1917-1920 рр., коли уряд Центральної Ради, а пізніше й уряди гетьмана П. Скоропадського та Директорії розглядали проблему розбудови національної системи охорони здоров'я як невід'ємну складову українського державотворення. До цього процесу були залучені кращі сили медичної інтелігенції. Не залишився осторонь від нього й один з найавторитетніших і загальноновизнаних представників соціальної медицини — Корчак-Чепурківський О.В. Він став організатором Всеукраїнської спілки лікарів, членом медично-санітарного органу при Генеральному Секретаріаті Центральної Ради, учасником створення медичного факультету Українського державного університету і його деканом, директором санітарного департаменту Міністерства народного здоров'я і опікування та його міністром, одним із засновників

першого на Наддніпрянщині українського наукового медичного часопису "Українські медичні вісті".

Саме у першому номері зазначеного журналу він вміщує свою статтю "Наші завдання часу" під рубрикою "Від редакції". У вступній її частині автор "від усієї глибини серця і розуму" вітає український народ з проголошенням Української Народної Республіки та закликає медичний персонал не лише захистити його здоров'я, а й взяти участь у творенні нового життя. Це громадський обов'язок лікарів. "Але час подумати й про інші справи, — продовжував він, — і це — наші власні окремі справи, теж громадські, але справи, які належать вирішувати нам як професіональній групі фахівців (спеціалістів), лікарів".

Стратегічне фахове завдання лікарів, на думку О.В. Корчака-Чепурківського, полягає у тому, щоб стежити за станом народного здоров'я, охороняти його від хвороб. Для цього потрібні знання і відповідні засоби. Знання дає лікарям наука, а засоби — єднання їхніх сил. "Вважаючи, — наголошує він, — що у народному житті

РЕДАКЦИОННАЯ СТАТЬЯ
А.В. КОРЧАКА-ЧЕПУРКОВСКОГО
"НАШИ ЗАДАНИЯ ВРЕМЕНИ" — ПЕРВЫЙ
ПРОГРАММНЫЙ ДОКУМЕНТ ПОСТРОЕНИЯ
СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ
УКРАИНСКОГО ГОСУДАРСТВА

(к 96-летию со дня основания научного
медицинского журнала

"Украинские медицинские вести")

Москаленко В.Ф., Сахарчук И.М.,
Яворовский А.П., Парий В.Д.

Национальный медицинский университет
им. А.А. Богомольца, г. Киев

В статье анализируется программа
становления и формирования национальной
системы здравоохранения в период

Украинской революции 1917-1920 гг.,
обоснованной А.В. Корчаком-Чепурковским
в научной работе "Наши задания времени".
Освещается ее роль в организации
и деятельности центральных и местных
органов здравоохранения Украинской
державы и Украинской Народной Республики
времен Директории. Охарактеризован
начальный этап становления системы
здравоохранения Украинской державы.

Ключевые слова: **А.В. Корчак-**
Чепурковский, "Наши задания времени",
программная статья, законодательные
акты, проекты, национальная система
здравоохранения.

© Москаленко В.Ф., Сахарчук І.М., Яворовський О.П., Парій В.Д. СТАТТЯ, 2014.

№ 4 2014 ENVIRONMENT & HEALTH 70

народне здоров'я — це величезна підвалина його існування, його сили, його фізичного і державного розвитку, його політичної і державної будучини, ми бачимо, наскільки відповідальна наша робота у справі охорони народного здоров'я".

Виходячи з цього глобального завдання вчений ставить перед лікарями низку конкретних питань, які вони мають розв'язати у складних умовах становлення незалежної держави. Щоб виконати свій обов'язок перед українським народом, лікарям, на переконання О.В. Корчака-Чепурківського, необхідно займатися не лише фаховою справою, а й політичною діяльністю. І він пояснює, чому вони повинні це робити:

"Здавалося б, що ми цілком можемо поминути політично-соціальні питання, бо це не є нашою фаховою справою, але доводиться зазначити, що політичні умови життя кладуть свою печатку на усяку діяльність громадянина. Тим паче не можна забувати, що лікар-громадянин за увесь час існування громадської земської медицини на Україні не цурався й не міг цуратися політичної діяльності поперед усього як інтелігентна освічена людина певної місцевості, а згодом через те, що робота громадянина лікаря повинна одночасно бути й роботою культурного чоловіка, бо боротьба з хворобами, особливо не індивідуальними, а соціальними, вимагає культурних засобів, а не тільки медико-технічних".

Розвиваючи і поглиблюючи цю думку, О.В. Корчак-Чепурківський відзначає, що лікарі не повинні розглядати і підтримувати програми тієї чи іншої політичної партії. Але, йдучи за своїм народом, який "визнав себе окремою нацією" і "вийшов на шлях широкого утворення свого національного життя, своїх політичних, соціальних і взагалі культурних підвалин на нову будівлю", вони "укупі з ним повинні стати до будівлі національної медицини".

Щоб побудувати національну медицину, лікарям, на думку О.В. Корчака-Чепурківського, необхідно взяти на озбро-

ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ

ення досягнення світової медичної науки; пристосувати її до умов життя українського народу, врахувавши при цьому антропологічні та етнографічні відмінності, а також психічний склад і матеріальний його стан.

Корчак-Чепурківський О.В. наголошує на тому, що базою для побудови національної медицини мають стати існуючі медичні органи і організації, але вони потребують внутрішньої перебудови. Очолити цей процес повинні новоутворені центральні громадські організації — Всеукраїнська спілка лікарів та Всеукраїнська спілка фельдшерів і акушерок. Але, крім них, на місцях необхідно створити менші аналогічні організації.

Серед завдань, що постали перед лікарями на етапі будівництва вітчизняної медицини, О.В. Корчак-Чепурківський важливу роль відводить засобам масової медичної інформації (журналам, газетам), а також з'їздам й іншим громадським зібранням. Вони, на його думку, покликані висувати і обґрунтовувати чіткі гасла, широко пропагувати досягнення і плани на майбутнє, висвітлювати та аналізувати прорахунки (хиби). Усе це допомагатиме визначити вірну дорогу у справі будівництва української системи охорони здоров'я.

Підбиваючи підсумки щодо важливих завдань часу, які стоять перед лікарями незалежної держави, О.В. Корчак-Чепурківський робить ґрунтовні узагальнюючі висновки такого змісту.

Першочергове і найголовніше завдання полягає в утворенні української національної медицини як науки і як практичної галузі наукового знання. Для досягнення цієї мети

необхідно подбати про утворення власних наукових і культурно-просвітницьких медичних інституцій, про перенесення на Україну всіх наукових і практичних надбань усього культурного світу у сфері медицини і санітарії.

Крім того, О.В. Корчак-Чепурківський наголошує на необхідності надання допомоги державі в утворенні гармонійної системи наукових досліджень відносно стану здоров'я населення й санітарно-гігієнічних умов його життя та розвитку. Цьому має сприяти залучення до роботи всього наявного фельдшерського, акушерського, аптечного та іншого персоналу, а також повернення на батьківщину всіх розпорошених по світу українських лікарських сил.

Не менше значення матиме допомога медико-санітарному відділові Генерального Секретаріату Внутрішніх справ і військовій Генеральній Санітарній Управі у проведенні роботи з об'єднання і впорядкування місцевих медико-санітарних організацій та у розв'язанні питання щодо реобілітації медичних сил і медико-санітарних установ, які необхідно використати для потреб мирного часу, залучивши їх до заліковування ран, завданих народному здоров'ю війною.

Для реалізації цих завдань автор статті закликає гуртувати лікарські ряди в Україні та за її межами з метою об'єднання наукових сил в одному місці. Це, на його переконання, дасть змогу здобути більше відомостей про стан народного здоров'я та активізувати засоби допомоги громадянам країни. Закликом до єднання і завершується стаття: "У єдності — сила. Гуртуймося ж, єднаймося, ділімося

між собою усім нашим духовним скарбом".

Стаття, як бачимо, наскрізь пронизана ідеєю національного державотворення та необхідністю утворення "української національної медицини" як науки і як практичної галузі. Вона сповнена вірою, що лікарі-українці згуртуються задля того, щоб допомогти молодій державі — Українській Народній Республіці зміцнити свої позиції і не дати можливості втратити здобуту незалежність. За ідейною спрямованістю та глибиною аналізу тодішньої дійсності автор виявив себе не тільки видатним вченим і організатором охорони громадського здоров'я, а й великим патріотом України.

Його редакційна стаття — це основоположний програмний документ становлення української системи охорони здоров'я, розрахований на перспективу. У ньому окреслено шляхи її подальшого розвитку. Невдовзі цей важливий документ було покладено в основу організації та діяльності центральних і місцевих органів охорони здоров'я Української держави. З травня 1918 року гетьманський уряд П. Скоропадського створив перше у новітній історії України Міністерство народного здоров'я та опікування. Воно стало, як вказується у відповідному законопроекті [1], "вищим керуючим і доглядаючим органом по всіх справах, які торкаються охорони народного здоров'я і опікування у різних галузях державного і громадського управління і об'єднує, згідно з єдиним державним планом, всі заходи відносно народного здоров'я і опікування".

У контексті сказаного слід відзначити, що у Росії ще під час Першої світової війни була

здійснена спроба створити централізовану державну систему охорони здоров'я. Згідно з проектом, розробленим доктором медицини, академіком Імператорської Санкт-Петербурзької академії наук Рейном Г.Є. (у 1883-1900 роках завідував кафедрою акушерства, жіночих і дитячих хвороб Київського університету Св. Володимира — авт.), у вересні 1916 р. на вимогу Миколи II, але без ухвали Державної Думи, засновується Головне Управління Державної Охорони Здоров'я з усіма правами міністерства. Проте на засіданні думської Комісії з охорони здоров'я 14 лютого 1917 року більшість депутатів вимагала відхилити законопроект. 23 лютого, коли мало відбутися його слухання на загальному засіданні Державної Думи, Г.Є. Рейн, щоб уникнути явного провалу, відкликав свій законопроект [2]. Отже, з юридичної точки зору Головне Управління Державної Охорони Здоров'я перестало існувати. А вже після Жовтневої революції, коли у країні різко загострилася санітарно-епідеміологічна обстановка, перед радянською владою постало невідкладне завдання — терміново створити централізоване управління існуючими організаціями охорони здоров'я. У цій ситуації 11 липня 1917 р. В.І. Ленін підписав декрет про створення Народного комісаріату охорони здоров'я РРФСР [5]. Це відбулося на два місяці пізніше, ніж створення Міністерства народного здоров'я і опікування в Україні.

У новоствореному Міністерстві народного здоров'я та державного опікування Корчак-Чепурківський О.В. обійняв посаду директора санітарного департаменту. Визначені ним завдання департаменту полягали у тому, щоб здійснювати загальне керівництво санітарною справою Української держави; розробляти санітарні норми та законопроекти, які мали охороняти народне здоров'я; здійснювати керівництво справами боротьби з професійними хворобами і санітарною охороною праці; керувати справами фізичного розвитку населення; надавати всебічну допомогу органам самоврядування у справах ме-

дико-санітарної організації, яка значною мірою була зруйнована під час загального загрози земського і міського господарства у роки воєнно-революційних потрясінь [6].

Очоливши цей важливий державний орган управління та здійснюючи керівництво медико-санітарною справою Української держави, Корчак-Чепурківський О.В. послідовно втілював у життя програмні положення статті "Наші завдання часу". З метою об'єднання та впорядкування місцевих медико-санітарних організацій він домігся у червні 1918 року виділення з державного бюджету понад 3,5 млн. руб. так званого "крайового кредиту" для одноразової їх підтримки [7]. Цю суму було розподілено між основними губернськими і повітовими земськими управами та іншими місцевими медико-санітарними інституціями. У другій половині 1918 року О.В. Корчак-Чепурківський на основі отриманих від губернських і повітових земств складених ними кошторисів на потреби медико-санітарних організацій розробив відповідний законопроект "Про асигнування медико-санітарної справи України" і подав його до Ради Міністрів. Остання розглянула його і прийняла рішення про виділення Міністерству народного здоров'я і опікування на 1918 рік 12 млн. руб. для розвитку медико-санітарної організації України [8].

Розбудовою санітарного департаменту міністерства та безпосереднім керуванням медико-санітарною службою України О.В. Корчак-Чепурківський займався до осені 1918 р. А у вересні цього року він переходить на посаду декана медичного факультету новоствореного Українського державного університету. Незважаючи на це Овксентій Васильович і надалі продовжує працювати у Міністерстві народного здоров'я та державного опікування, але вже не як директор санітарного департаменту, а як активний член створеної у червні 1918 року міністерської Комісії з реорганізації медично-санітарних справ на Україні. Отже, діапазон його діяльності у справі творення "української національної медицини як науки і як

**KORCHAK-CHEPURKIVSKY'S O.V. EDITORIAL
ARTICLE "OUR TASKS OF THE TIME" —
THE FIRST PROGRAM DOCUMENT
OF DEVELOPMENT OF HEALTH CARE SYSTEM
IN UKRAINIAN STATE**

(devoted to the 96-th anniversary of foundation
of scientific medical journal
"Ukrainian Medical News")

**Moskalenko V., Sakharchuk I.,
Yavorovsky A., Pariy V.**

*Bohomolets O.O. National Medical University,
Ukraine, Kyiv*

*The article is devoted to the problems
of formation of National system of public health*

*during the period of Ukrainian revolution
in 1917-1920. The program was grounded
in O. Korchak-Chepurkivsky's scientific work
"Our tasks of the time". The role of this
program in organization and development
of central and local institutions of the public
health in Ukrainian State and Ukrainian Public
Republic in the times of Directory. The first
stage of forming health care system
in Ukrainian State was characterized.*

Keywords: *Korchak-Chepurkivsky O.,
"Our tasks of the time", program article,
legislative acts, projects, National system
of public health.*

практичної галузі", яку він у своїй програмній статті "Наші завдання часу" вважав однією з головних, значно розширився. Він отримав можливість будувати українську вищу медичну школу та українську систему охорони здоров'я взагалі.

Робота О.В. Корчака-Чепурківського у міністерській комісії вимагала від нього та інших її членів (В.О. Кір'якова — голови комісії, члена Ради Міністрів, Б.М. Матюшенка — директора департаменту лікарської допомоги, В.В. Удовенка — віце-директора санітарного департаменту, О.А. Земляніцина — завідувача санітарно-технічного відділу, Л.К. Марейніса — завідувача фармацевтичного відділу, В.З. Левицького — представника відділу судової медицини, Ю.Ю. Вітте — директора департаменту опікування, В. Ульяновського — юрисконсульта міністерства) [9] постійно займатися розробкою проектів відповідних нормативно-правових актів, орієнтуючись на які могли нормально функціонувати центральні та місцеві структури охорони народно-го здоров'я України.

Комісія працювала досить плідно. Як свідчать протоколи її роботи, до кінця 1918 року відбулося 24 засідання [10]. На них розглядалися різноманітні питання, а саме: "Про організацію Головного управління охорони здоров'я і його периферійних органів", "Місцеві органи Центральної медичної влади з санітарного правознавства чужоземних культурних держав", "Роль міських (земських) самоуправлінь у справі охорони народно-го здоров'я", "Про взаємовідносини медико-санітарного центрального управління з його

місцевими органами", "Організація судово-медичної і лікарняно-адміністративної експертизи в Україні у зв'язку з реформою колишніх медичних відділів губернських управлінь" тощо [11].

Вирішувати питання, пов'язані зі створенням національної системи охорони народно-го здоров'я, було непросто. Справа ускладнювалась тим, що у Російській імперії було майже відсутнє законодавство, яке б чітко нормувало медичну, насамперед санітарно-гігієнічну, сторону життя суспільства. Матеріалом для розробки законодавчих актів у галузі охорони народно-го здоров'я могло слугувати західно-європейське законодавство і законодавство російських місцевих самоуправлінь, яке існувало у вигляді обов'язкових постанов, що видавали міські думи і губернські земства.

Разом з тим, українська міністерська комісія мала можливість широко використати матеріали комісії згаданого вище академіка Г.Є. Рейна. Відомо, що у березні 1912 року у Росії була створена Міжвідомча комісія з перегляду лікарсько-санітарного законодавства, яку очолив тодішній голова Медичної Ради Міністерства внутрішніх справ, професор Г.Є. Рейн (в історію медицини вона увійшла як Комісія Рейна). У її складі працювало 5 підкомісій: санітарна; лікувальної допомоги і опікування; з прав і обов'язків медичного персоналу та освіти; судово-медична і юридична; організаційна і фінансова. Загалом комісія провела 6 сесій. А з початком Першої світової війни сесії припинились, але продовжувалася робота з ре-

дагування законопроектів. Матеріали комісії були надруковані у 10 томах. Напрацьовані законопроекти комісія об'єднала у спеціальному томі "Статут охорони здоров'я і заклади, що завідують лікарняно-санітарною справою". Значна їх частина була схвалена Радою Міністрів, але більшість з них у зв'язку з війною не встигла пройти обговорення у Державній Думі. З цієї причини даний "Статут" не набув юридичної сили. Як слушно зауважує російська дослідниця історії медицини І.В. Єгоришева, розроблені Г.Є. Рейном проекти законів з багатьох спеціальних питань були досить прогресивними. "Водночас, — підкреслює вона, — дріб'язкова адміністративна опіка, недовіра до громадської медицини стали головним мінусом діяльності Комісії. Саме ця частина проекту відштовхнула від нього медичну громадськість, у результаті чого не були заслужено оцінені позитивні сторони діяльності Г.Є. Рейна" [2].

Тому, розробляючи проекти законодавчих актів, комісія Міністерства Народного Здоров'я і Опікування Української держави вивчала, як рекомендував О.В. Корчак-Чепурківський у статті "Наші завдання часу", "наукові і практичні надбання усього культурного світу у сфері медицини і санітарії", зокрема англійське, німецьке та французьке законодавство [12], а також проекти законів Комісії Г.Є. Рейна. Так, вже на другому засіданні, яке відбулося 3 липня 1918 року, було заслухано три доповіді: Кір'якова В.А. — "Основні положення законопроектів, розроблених комісією проф. Рей-

на, щодо устрою Головного управління державної охорони здоров'я і його периферійних органів"; Корчака-Чепурківського О.В. — "Місцеві органи Центральної Медичної Влади з Санітарного праводавства чужоземних культурних держав"; Шлезенгера Я.Л. та Боброва Д.П. — "Роль громадських самоврядувань в утворенні місцевих інституцій Центральної Медичної Влади" [13].

Зміст цих доповідей та їх обговорення мали важливе значення у подальшій роботі комісії. Вони показали, що комісія, як записано у протоколі, не буде "ухилитися від централізації медичних справ", а ті з них, які мають місцеве значення (санітарія, статистика, санітарний нагляд, лікарні тощо), необхідно буде "передати до відома місцевих громадських самоуправлінь і забезпечити їх від уряду грошовою допомогою; за урядом же залишити об'єднання діяльності таких по різних губерніях, а також право контролю" [15].

Результатом роботи міністерської комісії стала низка важливих законодавчих проєктів та нормативних актів, поданих на затвердження Ради Міністрів Української держави. Серед них такі: "Загальні положення про Міністерство народного здоров'я і опікування", "Статут Медичної ради при Міністерстві народного здоров'я і опікування", "Загальні положення про постановку практичної судової медицини на Україні", "Про Судово-медичну Раду", "Про Головну Санітарну Раду", "Про місцеві установи Міністерства народного здоров'я і опікування", "Положення про постійні з'їзди представників санітарних організацій місцевих самоврядувань", "Тимчасовий статут перестереження та боротьби з заразними хворобами" та ін. [14]. У підготовці більшості цих виняткових законодавчих документів брав активну участь О.В. Корчак-Чепурківський, намагаючись закласти в їхній зміст ідеї, викладені у статті "Наші завдання часу".

Підготовлені міністерською комісією численні законодавчі проєкти та нормативно-правові акти мали велике значення. Вони сприяли зміцненню

створеної національної системи охорони здоров'я, регулюючи взаємовідносини між центральним апаратом Міністерства народного здоров'я та державного опікування і його місцевими структурами.

Основні положення програмної статті "Наші завдання часу" лежали також в основі діяльності О.В. Корчака-Чепурківського, коли він перебував на посаді міністра народного здоров'я та опікування у часи Директорії УНР (21 січня 1919 р. — 9 квітня 1919 р.). Він у найскладніший період Української революції вирішував різноманітні питання. Вживав термінові заходи щодо боротьби з інфекційними хворобами, які набули загрозливого характеру. Віддавав розпорядження про відновлення діяльності лікарень та інших медичних закладів, які в умовах розрухи тимчасово припинили свою діяльність. Врегулював зв'язки з іншими міністерствами та відомствами. Розглядав норми взаємовідносин органів ветеринарного і санітарного нагляду. Займався вирішенням проблем, пов'язаних з роботою чорноморських санітарно-спостережних станцій, протихолерних комісій на залізницях, поширенням санітарних знань серед військовослужбовців, біженців та цивільного населення. Таким чином, як міністр він робив усе необхідне для того, щоб забезпечити нормальну життєдіяльність країни.

Отже, стаття О.В. Корчака-Чепурківського "Наші завдання часу" слугувала одним з найважливіших програмних документів у процесі розбудови національної системи охорони здоров'я за часів Української революції 1917-1920 років та у подальші періоди розвитку нашої держави.

Висновки

1. Завдання зі створення системи охорони здоров'я Української держави, які були сформульовані у програмній статті О.В. Корчака-Чепурківського майже 100 років тому, не втратили своєї актуальності і універсальності й дотепер, оскільки окремі її положення можуть бути успішно використані у сучасному державотворенні і реформуванні соціальної сфери і медичної галузі.

2. Головне завдання у справі "стеження за станом народного здоров'я, охорони його від хвороб" при перебудові громадської земської медицини О.В. Корчак-Чепурківський відводив профілактичній складовій. Він відстоював необхідність створення власних, національних наукових і санітарно-профілактичних медичних установ, перенесення у сферу української медицини і санітарії кращих світових наукових і практичних надбань.

3. Як вчений О.В. Корчак-Чепурківський зробив вагомий внесок у розробку теоретико-правового забезпечення створеної національної системи охорони народного здоров'я. Працюючи у державній міністерській Комісії з реорганізації медично-санітарних справ на Україні, він разом з її членами, спираючись на європейське та російське законодавство (у тому числі на матеріали Комісії Рейна), творчо розробляв колективні і власні проєкти законодавчих актів, що відіграли надзвичайно важливу роль у функціонуванні національної системи охорони здоров'я взагалі і санітарно-профілактичної справи зокрема.

4. Корчак-Чепурківський О.В. був не лише видатним теоретиком, який сформулював основні завдання і принципи побудови вітчизняної санітарно-профілактичної справи (у подальшому санітарно-епідеміологічній служби), а й як директор санітарного департаменту Міністерства народного здоров'я і опікування та його міністр брав безпосередню участь у практичному створенні центральних і місцевих органів охорони здоров'я України і національної системи охорони здоров'я загалом.

5. Одним з важливих завдань у розбудові національної системи охорони здоров'я, зокрема у боротьбі з індивідуальними і соціальними хворобами, О.В. Корчак-Чепурківський вбачав в участі лікарів як інтелігентних освічених громадян своєї держави, а також громадських лікарських організацій у підвищенні загальнокультурного й освітнього рівня населення.

6. Завдяки тісній співпраці О.В. Корчака-Чепурківського

та інших представників прогресивної української медичної інтелігенції з органами державної влади в Україні на два місяці раніше, ніж у Росії було створено центральний орган управління — Міністерство народного здоров'я і опікування (у РРФСР — Народний комісаріат охорони здоров'я).

7. Науково-теоретичний та практичний спадок О.В. Корчака-Чепурківського потребує подальшого дослідження, зокрема вивчення історичних фондів часописів і газетних публікацій першої чверті ХХ століття, що дозволить встановити нові пріоритети у справі розбудови медичної науки та практичної охорони здоров'я у нашій державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голос Києва. — 1918. — № 315. — 1 травня. — С. 1.
2. Егорышева И.В. Значение трудов Комиссии Г.Е. Рейна для здравоохранения России / И.В. Егорышева // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. — 2013. — № 32. — С. 55-56.
3. Корчак-Чепурківський О.В. Наші завдання часу // Українські медичні вісти. — 1918. — Ч. 1. — 15 лют. [Лікарський збірник НТШ у Львові. — 1996. — Нова серія. — Т. III. — С. 65-68].
4. Москаленко В.Ф. О.В. Корчак-Чепурківський — один з засновників національної системи охорони здоров'я як складової українського державотворення (1917-1920) (до 155-річчя від дня народження) / В. Москаленко, О. Яворовський, І. Сахарчук // Довкілля та здоров'я. — 2012. — № 2. — С. 62-67.
5. Українська радянська енциклопедія (УРЕ). — вид. 2-е. — К.: Редакція УРЕ, 1983. — С. 395.
6. ЦДАВО України. — Ф. 1035. — Оп. 1. — Спр. 92. — Арк. 70-71.
7. Там само. — Арк. 62.
8. Там само. — Арк. 63.
9. Там само. — Спр. 18. — Арк. 47.
10. Там само. — Арк. 32, 47, 55, 67, 80, 99, 103, 110, 129, 154, 189, 212; Спр. 19. — Арк. 2, 16, 29, 42, 68, 82, 96, 125, 144, 147, 154, 174.
11. Там само. — Арк. 34-39; Спр. 18. — Арк. 32-39, 75, 87, 119.
12. Там само. — Арк. 82-92 зв.
13. Там само. — Спр. 18. — Арк. 32 зв.
14. Там само. — Арк. 33-38, 105-107, 154-164, 174-176, 18-182; Спр. 19. — Арк. 170, 190.
15. Там само. — Арк. 32 зв.

Надійшла до редакції 02.06.2014

INDICATORS OF SCIENTIFIC ACTIVITY UNITS SI "O.M. MARZEEV INSTITUTE FOR HYGIENE AND MEDICAL ECOLOGY, NATIONAL ACADEMY OF MEDICAL SCIENCES OF UKRAINE" FOR 2010-2013 years

Savina R.V., Savitska E.I., Bulgakov V.V.

ПОКАЗНИКИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ДУ "ІНСТИТУТ ГІГІЄНИ ТА МЕДИЧНОЇ ЕКОЛОГІЇ ІМ. О.М. МАРЗЄЄВА НАМН УКРАЇНИ" ЗА 2010-2013 роки

ині у світі активно розробляються наукометричні системи, здатні об'єктивно оцінювати ефективність діяльності наукових колективів [1]. Для цього використовують інформаційні потоки наукової продукції дослідників: друковані праці, дисертаційні роботи, патенти тощо. Інформація обробляється і формується у вигляді баз даних, відомих як Web of Science та Scopus. Але ці системи мають ряд серйозних недоліків, є комерційними та не завжди прийнятні для неангломовних користувачів [2]. Тому зараз у країнах Європи та Азії (зокрема у Росії) створюють свої національні інформаційно-аналітичні розробки для оцінки результативності наукової діяльності, такі як РІНЦ (Російський індекс наукового цитування) [1].

**САВИНА Р.В., САВИЦЬКА О.І.,
БУЛГАКОВ В.В.**

ДУ "Інститут гігієни та
медичної екології
ім. О.М. Марзєєва НАМНУ",
м. Київ

УДК: 001.89/9:06.048.2

**Ключові слова: гігієнічна
наука, наукометрія, наукова
продукція, ефективність
наукової діяльності,
публікаційна активність.**

**ПОКАЗАТЕЛИ НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ
ГУ "ИНСТИТУТ ГИГИЕНЫ И МЕДИЦИНСКОЙ ЭКОЛОГИИ
им. А.Н. МАРЗЕЕВА НАМН УКРАИНЫ" ЗА 2010-2013 годы**

Савина Р.В., Савицкая Е.И., Булгаков В.В.
ГУ "Институт гигиены и медицинской экологии
им. А.Н. Марзеева НАМНУ", г. Киев

Цель работы. Проведение сравнительного анализа основных показателей научной деятельности ГУ "ИГМЭ НАМНУ" за 2010-2013 годы.

Материалы и методы. Объем документального массива научной продукции института составил более 1400 единиц. В работе использованы аналитические, статистические и математические методы.

Результаты. Собраны и обработаны информационные материалы научной деятельности института. Отмечена позитивная динамика представления достижений украинских гигиенистов в зарубежных научных изданиях. Итоги исследований ученых отражены в 1116 публикациях, в том числе 112 иностранных. Сотрудники института приняли участие в более чем 600 научных форумах, активно взаимодействуя с учреждениями и организациями различных министерств и ведомств страны. Подготовлено 94 нормативных документа, 26 патентов, 63 информационные письма. Установлено, что научные результаты подразделений ГУ "ИГМЭ НАМНУ" широко внедрены в практическую работу различных министерств и ведомств Украины.

Ключевые слова: гигиеническая наука, наукометрия, научная продукция, эффективность научной деятельности, публикационная активность.

© Савина Р.В., Савицкая О.І., Булгаков В.В. СТАТТЯ, 2014.